

SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 12/2008 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av bilagan till lagen om tobaksaccis

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 19 september 2008 en proposition med förslag till lag om ändring av bilagan till lagen om tobaksaccis (RP 115/2008 rd) till finansutskottet för beredning och bestämde samtidigt att social- och hälsovårdsutskottet ska lämna utlåtande om ärendet till finansutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- finanssekreterare Jenni Oksanen, finansministeriet

- konsultativ tjänsteman Olli Simonen, social- och hälsovårdsministeriet
- utvecklingschef Meri Paavola, Folkhälsoinstitutet
- resultatområdesdirektör Pekka Hakkarainen, Forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården
- underrättelsechef Sami Rakshit, Tullstyrelsen
- direktör Perttu Ratilainen, Philip Morris Finland Oy.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av
— Altadis Finland Oy
— British American Tobacco Nordic.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att den accistabell som utgör bilaga till lagen om tobaksaccis ändras så att accisen på cigaretter, cigarrer samt pip- och cigarettobak höjs med ca 10 procent. Accisen på finskuren tobak avsedd att rullas till cigaretter höjs med ca 25 procent. Till följd av förhöjningen beräknas cigaretterpriserna stiga med i medel-

tal ca 7 procent och priserna på finskuren tobak avsedd att rullas till cigaretter med i medeltal ca 16 procent.

Samtidigt höjs minimiaccisen på cigaretter och finskuren tobak avsedd att rullas till cigaretter med en procentenhet till 91 procent.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Att höja priserna på tobaksprodukter är det allra

effektivaste enskilda sättet att minska rökning. När priset höjs genom ändringar i beskattningen

minskar antalet nya rökare och antalet rökta cigaretter medan de som slutar röka blir allt fler. Utskottet ser positivt på att regeringen i motiven redogör både för de hälsoskador som rökning förorsakar och för prisets inverkan på konsumtionen av tobaksprodukter.

EU-länderna Förenade kungariket, Frankrike, Sverige och Tyskland har av hälsopolitiska skäl infört höga priser på tobaksprodukter. I Irland, Norge och Förenade kungariket är priserna nästan dubbla jämfört med i Finland. Även om resandeförseln och andelen tobaksprodukter som köps illegalt eller på den svarta marknaden har kunnat öka betydligt har de här länderna ansett att de hälsopolitiska fördelarna är klart större än nackdelarna. Utskottet anser att regeringens förslag att höja tobaksaccisen är lämpligt i nuläget och ur hälsopolitisk synvinkel ett steg i rätt riktning. Det är viktigt att tobaksaccisen fortsatt höjs måttligt de kommande åren i enlighet med målen för att främja hälsan.

Hos oss är skattesatsen på cigaretter nu 57 procent av detaljhandelspriset, alltså densamma som den fastställda miniminivån i EU. Även om priserna på tobaksvaror de senaste åren har stigit i takt med konsumentpriserna har realpriset på tobak förblivit detsamma eller rentav sjunkit. Efter de föreslagna skattehöjningarna kommer priset på billiga cigaretter att stiga med uppskattningsvis 9 procent och på dyrare cigaretter med ca 6,5 procent. Priset på en cigarettask i den mest efterfrågade prisklassen kommer att stiga med uppskattningsvis 29 cent. Intäkterna av tobaksaccisen uppskattas bli ca 650 miljoner euro 2009 (en ökning med 35 miljoner euro). Utskottet anser att den föreslagna värderelaterade accishöjningen är motiverad eftersom den bidrar till den mekanism som gör att skatten stiger när detaljhandelspriserna stiger.

Den statistikförda konsumtionen väntas sjunka med ungefär 5 procent efter skattehöjningen, men den totala konsumtionen kommer uppskattningsvis att sjunka med bara 2,5 procent på grund av att resandeförseln ökar. Så som det står i motiven är det svårt att uppskatta de kostnader som tobaksrökningen medför. Enligt beräkningar gjorda av Forsknings- och utveck-

lingscentralen för social- och hälsovården förorsakar rökningen årliga kostnader på ca 250 miljoner euro för sjukhusvård och öppen vård. Exempelvis lider ca 200 000 personer av obstruktiv lungsjukdom i Finland. Dessutom förorsakar rökningen kostnader för sjukfrånvaro, arbetsoförmåga och förtida dödsfall.

Tobaksaccisen på cigaretter som man rullar själv är med avseende på eurobeloppet lägre än på industriellt tillverkade cigaretter. Exempelvis är accisen (10—11 cent) på en fabriksstillverkad cigarett med medelpris dubbel jämfört med accisen (5—6 cent) på en cigarett i samma prisklass som man rullar själv. Tjär- och nikotinhaltarna i rulltobak är inte begränsade eller övervakade och behöver inte uppges på förpackningen. Dessutom kan det tänkas att det kommer in en större mängd skadliga ämnen i organismen via rulltobak eftersom man använder en större mängd tobak och kanske utan filter. Därför anser utskottet att accisen på rulltobak med fördel bör höjas med 25 procent, alltså betydligt mer än på cigaretter. Trots det kommer prisskillnaden mellan rulltobak och fabriksstillverkade cigaretter att förbli stor och bör därför i fortsättningen ytterligare minskas.

Om accishöjningen särskilt gäller billiga tobaksvaror påverkas framför allt rökningen bland unga, eftersom dessa lättare börjar röka och blir beroende av tobak om tobaksvarorna är billiga. Till skillnad från rökningen bland vuxna har rökningen bland unga inte minskat i någon betydande grad hos oss. I europeisk jämförelse röker finländska ungdomar fortfarande mer än i genomsnitt och börjar röka som relativt unga.

Rökning är ett hälsoproblem främst bland de lägst utbildade och personer med den lägsta socioekonomiska statusen. Skillnaden syns också i rökningen bland unga. Enligt propositionen röker 41 procent av de yrkesstuderande dagligen, medan motsvarande andel av gymnasieeleverna är bara 13 procent. Utskottet framhåller att vi måste motarbeta rökning bland unga på alla tänkbara sätt, eftersom det då effektivast går att påverka rökningen bland hela befolkningen. Metoder som har ekonomiska konsekvenser bidrar

till effekterna av hälsofostran, reklamförbud och åldersgränser.

Enligt 27 § i lagen om åtgärder för att inskränka tobaksrökning ska minst 0,45 procent av tobaksaccisens avkastning användas för bekämpning av tobaksrökning, för hälsofostran samt för sådan forskning, uppföljning och verksamhet för inskränkande av tobaksrökning som stöder hälsofostran. I budgeten för 2009 föreslås 9,3 mil-

joner euro i anslag för att främja hälsan. Utskottet noterar att det finns skäl att bevaka hur anslaget räcker till och om det särskilt används för att minska rökning.

Utlåtande

Social- och hälsovårdsutskottet föreslår

att lagförslaget godkänns.

Helsingfors den 7 oktober 2008

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Juha Rehula /cent
vordf. Sirpa Asko-Seljavaara /saml
medl. Risto Autio /cent
Maria Guzenina-Richardson /sd
Hannakaisa Heikkinen /cent
Arja Karhuvaara /saml
Anneli Kiljunen /sd

Jukka Mäkelä /saml
Håkan Nordman /sv
Paula Sihto /cent
Satu Taiveaho /sd
Lenita Toivakka /saml
Erkki Virtanen /vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Harri Sintonen.